

Bilaga 3. Skötselplan

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET FINNSJÖBERGET GASTSJÖ

Innehåll

Syftet med naturvårdsförvaltningen.....	1
Beskrivning.....	2
Indelning i skötselområden (beskrivning, mål och åtgärder).....	2
Uppföljning.....	5
Uppföljning av kvalitetsmål och gynnsamt tillstånd.....	5
Dokumentation och uppföljning.....	5
Anordningar för information och friluftsliv.....	5
Utmärkning av naturreservatets gräns.....	6
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder.....	6
Tillsyn.....	6
Finansiering av naturvårdsförvaltningen.....	6
Ekonomisk utredning av planerade åtgärder.....	6

Skötselplanen bör revideras vart tionde år. Ny kunskap och resultat från uppföljning kan påkalla en tidigare revision.

SYFTET MED NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Syftet med naturreservatet Finnsjöberget Gastsjö är att bevara de värdefulla livsmiljöerna *västlig taiga och örtrik, näringsrik skog med gran av fennoskandisk typ* enligt EU:s naturtypsklassificering samt de typiska växt- och djursamhällen som är karaktäristiska för dessa livsmiljöer i gynnsamt tillstånd. Med detta avses att det finns och kommer att fortsätta finnas en tillräcklig stor livsmiljö för att arternas populationer skall bibehållas på lång sikt, speciellt med avseende på de enligt EU:s fågel- och artdirektiv utpekade arterna järpe, spillkråka, tjäder, tretåig hackspett samt lappranunkel.

Även andra för habitatens förekommande typer och livsmiljöer som är lämpliga indikatorer på naturtypens bevarandestatus skall inom ramen för naturliga processer och successioner ha gynnsamt tillstånd. I de fall där naturliga processer av olika skäl upphört att påverka landskapet skall i vissa delar av området skötselåtgärder vidtas som återställer saknade strukturer.

Syftet förutom att bevara är därför att genom riktade skötselåtgärder återskapa och förbättra kvaliteten för arternas livsmiljöer. Med detta avses att en tillfredsställande mängd döende och död ved kontinuerligt skall förekomma som kan utgöra lämpliga boträd och födosökssubstrat för områdets hackspettar och efterföljande hålbbyggare. Även död ved av tall, gran och asp av rätt kvalitet och mängd skall kontinuerligt finnas för områdets hotklassificerade insekter och kryptogamer knutna till dessa substrat.

Syftet harmonierar även med det av riksdagen fastställda miljökvalitetsmålet "Levande skogar" om en ökning av arealen gammal skog och en ökning av mängden hård död ved.

Syftet är även att genom information och tillgänglighet ge allmänheten möjlighet till friluftsliv och naturupplevelser som grundar sig på allemansrätten.

BESKRIVNING

Hela området är relativt enhetligt och består av en olikåldrig, flerskiktad och hänglavsdraperad skog dominerat av gran / *Picea abies ssp. abies* med inslag av björk / *Betula pubescens ssp. pubescens*, asp / *Populus tremula*, sälg / *Salix caprea var. caprea* och tall / *Pinus sylvestris*. Tallen är något vanligare i områdets sydvästra del där den också är relativt gammal och högväxt. Berggrunden i området domineras av revsundsgranit och med jordarter övervägande bestående av sandig till moig morän. Enligt uppgift skedde ett större uttag av skogen för cirka 90 år sedan och vissa delar har även varit utsatta för brand. Efter detta har skogen stått orörd. Stora delar karaktäriseras av en mjuk kuperad terräng med undantag från den allra sydvästligaste delen där branta lodytor förekommer. De nivåskillnader som finns utgörs av Finnsjöbergets högsta punkt på 450 meter över havet och dess lägsta punkt i anslutning till Lilltjärnen med 400 meter över havet. Angränsande områden utgörs till stor del av relativt nyupptagna föryngringsytor, speciellt i områdets norra, östra samt södra delar.

De omfattande avverkningarna för 90 år sedan har förmodligen påverkat områdets kontinuitetskvaliteter men mängden aktuella rödlistade artfynd påvisar en viss återhämtning. Trots den rikliga mängden avverkningsstubbar har området med sina höga trädåldrar och hög åldersspridning, ymnigt hänglavsdraperade träd och fläckvis rikligt med död ved till viss del återfått naturskogskaraktär. Då och då möts man av brandskadade träd med enstaka brandljud och förmodligen har brandfrekvensen i området varit låg då mängden brandljud på de kolade stubbarna är fåtaliga.

Följande naturtyper som ingår i habitatdirektivet i Natura 2000 finns representerade i området.

- ◆ Västlig taiga (9010, prioriterad naturtyp) 79 ha
- ◆ Örtrik, näringsrik skog med gran av fennoskandisk typ (9050) 2 ha
- ◆ Fattiga intermediära kärr (7140) 3 ha

Ingående arter enligt EU:s artdirektiv : A 104 *Bonasia bonasia* Järpe
A 108 *Tetrao urogallus* Tjäder A 241 *Picoides tridactylus* Tretåig hackspett
A 236 *Dryocopus martius* Spillkråka 107 *Ranunculus lapponicus* lappranunkel

Indelning i skötselområden (beskrivning, kvalitetsmål och åtgärder)

Naturresevatet har delats upp i 6 skötselområden, (se skötselplankarta)
Nedan beskrivs kort varje skötselområde utifrån strukturer och naturvärden

Skötselområde A

En till största delen enhetlig flerskiktad och olikåldrig granskog på medelbonitär mark med frisk blåbärstyp i svag sydostsluttning. Delområdet är 62 ha stort och ingår i arealen västlig taiga. Störst mängd död ved finns i delområdets nordostligaste del i form av liggande gran i olika förmultningsgrader. Däremot är det ont om torrträd vilket också är representativt för de övriga delområdena. De grövsta granindividerna uppmäter idag cirka 45 cm i brösthöjdsdiameter. Förutom granen förekommer enstaka medelålders asp, björk och yngre tall.

Spår efter huggningar påträffas i hela området och även enstaka förekomster av kolade tallstubbar. Granen förnyngar sig bra. Äldre körväg går i NV-SO riktning i områdets norra del.

Tio rödlistade arter är funna i delområdet. Dessa arter är knutna till stående och liggande död ved. Som helhet är dock mängden död ved låg och åtgärder för att tillskapa mer död ved i området är nödvändigt.

Kvalitetsmål

Arealen västlig taiga på 62 hektar skall bibehållas. Efter engångsrestaurering skall stående död ved av gran/ha i genomsnitt vara 10-15 % av delområdets virkesförråd. Räknat i volym rör det sig om 30-40 kubikmeter/ha. Därmed kommer också mängden liggande död ved att vara relativt tillfredställande inom en kort period.

Åtgärder

Genom en engångsåtgärd rand/rundbarka gran för att påskynda tillförseln av död ved. Därefter lämnas delområdet för fri utveckling.

Skötselområde B Vegetationstyp: granskog, blåbärsristyp.

Ett brandpräglad barrblandbestånd där tallen förekommer rikligare i delområdets västligaste delar. Delområdet är 14 ha stort och utpekats som västlig taiga på grund av den brandpräglade karaktären och mängden äldre tall och löv. Tallen är äldre än gran och bör ha kommit upp i en ålder av 150-200 år. Även medelålders asp och björk förekommer. Enstaka tallar har brandljud med mer eller mindre övervallade stammar. Det är ont om död ved förutom enstaka klena granlågor. Längre österut ökar andelen hänglavsrik gran men högväxt tall förekommer sporadiskt. Delområdet är lågt naturvärdesklassat och i dagsläget inte en värdekärna med avseende på antalet artfynd. Mängden gamla tallar och medelålders lövträd är trots allt så påtaglig att det motiverar till skötselåtgärder. Det mest primära är att minska konkurrensen för de äldre tallarna och medelålders lövträd genom ett anpassat uttag av gran. Friställandet bör även i viss mån möjliggöra en tallförnyngning.

Kvalitetsmål

Beståndet skall utvecklas mot västlig taiga med en olikåldrig och flerskiktad tallnurskog. Skötselåtgärden skall även bidra till förlängd lövsuccesion och främjad diametertillväxt av befintliga lövträd.

Åtgärder

Åtgärden avser avveckling av all gran inom den avverkningszon som har den största koncentrationen äldre tall och löv. Åtgärden skall dock inte omfattas av större uttag av gran än det som motiveras för att radikalt minska konkurrensen för befintliga tallar och lövträd.

Skötselområde C Vegetationstyp: granskog, blåbärsristyp.

Området är 3 hektar stort och består av en brandpräglad sydbrant där vissa delar utgörs av lodytor. I denna brant står relativt högväxt och flerskiktad granskog med ett 15 procentigt lövinnehåll, företrädesvis av grov asp, även säl, gråal / *Alnus incana* och björk, men då av klenare dimensioner. Arealen ingår i västlig taiga. Spår efter bränder finns i kolade högstubbar, levande tall med brandljud, men även enstaka brandskadad gran. Död ved förekommer måttligt och då företrädesvis av liggande asp, säl, gråal och gran, fläckvis dock rikligare med liggande asp i olika nedbrytningsgrader och dimensioner. Granunderväxten är bitvis mycket god. I

delområdets centrala del går berg i dagen och där står nästan bara tall. Naturvärdena är knutna till mängden äldre löv.

Kvalitetsmål

Förlängd lövsuccesion. Bibehållen areal med västlig taiga som i huvudsak skall bestå av lövrik naturskog med urskogliknande kvaliteter.

Åtgärder

Rundbarkning av gran som konkurrerar med äldre och yngre lövträd. Åtgärden skall dock inte omfattas av större ingrepp än det som motiveras för att radikalt minska konkurrensen för de olika lövträden.

Skötselområde D Vegetationstyp: sumpgranskog, ört-starrtyp

Utgörs till stor del av örtrik fräkensumpskog dominerat av hänglavsrik gran med en del grov asp men även gråal, sälk och björk av klenare dimensioner. Bitvis är lövandelen av björk cirka 25-30 procent. Delområdet ingår i arealen västlig taiga och är 6 hektar stort. Karaktären av sumpskog börjar svagt i delområdets sydvästra del men som i slutningen och i sin nordostligaste del utmynnar i en väl utvecklad fuktig och blöt fräkensumpskog. Bitvis är den mycket blöt och svårvandrad. Mellan de blötaste partierna finns i varierande grad fläckar med bland annat blåbär / *Vaccinium myrtillus*, ormbär / *Paris quadrifolia*, kärrfibbla / *Crepis palludosa*, skogsnäva / *Geranium sylvaticum*, torta, skogsnycklar *Dactylorhiza maculata ssp. fuchsii*, korallrot / *Corallorrhiza trifida*, knärot / *Goodyera repens*, spindelblomster / *Listera cordata*, pyrolaväxter / *Pyrolaceae sp.* samt lappranunkel / *Ranunculus lapponicus*. Fläckvis förekommer järnockrautfällning. Äldre avverkningsstubbar finns här och var. Sammantaget för delområdet är förekomsten av död ved sparsam, fläckvis dock måttligt och då mest av gran och självgallrat löv. Den stora mängden försvagad och rötad gran borgar dock för en ljus framtid för arter knutna till detta substrat. Enligt EU:s art- och fågeldirektiv kan nämnas förekomst av arter som lappranunkel, observationer av järpe, tretåig hackspett samt spillkråka. För övrigt finns även ett flertal rödlistade arter knutna till liggande död gran i delområdet.

Kvalitetsmål

Bibehållen opåverkad hydrologi och gynnsam bevarandestatus skall upprätthållas för naturtypen örtrik, näringsrik skog med gran av fennoskandisk typ. Detta tillförsäkras då förmodligen även gynnsam bevarandestatus för lappranunkel.

Åtgärder

Fri utveckling

Skötselområde E Vegetationstyp: granskog, blåbärsristyp.

Tät, röjningsmogen ungskog av gran och tall i västsluttning med ett flertal tallöverståndare i 200-års åldern. Vegetationstypen utgörs av frisk blåbärstyp med inslag av tola och ibland lågörter som ekbräken och skogsnäva. Området är 3 hektar stort och har inte tillförts arealen västlig taiga. I slutningens nedre del ökar fuktigheten och utmed en kort sträcka av skiftesgränsens västligaste del följer en örtrik bäck med bland annat nordisk stormhatt, tola, kärrfibbla, älggräs och humleblomster. Låga naturvärden förutom de äldre tallöverståndarna.

Kvalitetsmål

Ett framtida, äldre olikåldrigt och flerskiktat tallbestånd. Beståndet skall i framtiden utgöra en naturlig länk till delområde B.

Åtgärder

Ett uttag av olika trädslag genom röjning och gallring av den underväxt som konkurrerar med tall. Alla betningsfria och friska plantor och ungträd av tall kvarlämnas.

Skötselområde F Vegetationstyp: granskog, blåbärsristyp.

Mindre aspklon med ett 20-tal medelålders aspar. Aspklonen trängs med gran som hämmas i sin utveckling.

Kvalitetsmål

Livslängden av asp skall förlängas men åtgärden skall även möjliggöra en ökad diametertillväxt av samtliga aspar.

Åtgärder

Friställa asp genom att rundbarka/randbarka samtliga granar inom aspklonen. Granar kan även rundbarkas utmed en trädlängds zon utanför klonen.

UPPFÖLJNING

En uppföljning och dokumentation skall ske för varje enskilt skötselområde för att se om utförda skötselåtgärder har varit relevanta och givit önskat resultat utifrån angivna kvalitetsmål. Utförare av uppföljning är naturvårdsförvaltaren eller av denne enligt skrivna avtal utsedd uppdragstagare.

Uppföljning av kvalitetsmål och gynnsamt tillstånd

Skötselområden	Parametrar	Prioritet	Årtal efter åtgärd
A	Död ved av gran/m3/ha	1	2
B	Tallplant (överlevnad)	1	3 Därefter årligen
	Diametertillväxt på asp	2	3 Därefter vart 3:e år
C	Diametertillväxt på asp, sälg och björk	1	3 Därefter vart 3:e år
D	Fri utveckling		
E	Tallplant (överlevnad)	1	3 Därefter årligen
F	Diametertillväxt på asp	2	3 Därefter vart 3:e år

DOKUMENTATION OCH UPPFÖLJNING

Naturvårdsförvaltaren dokumenterar utförda skötselåtgärder, tillsyn över föreskrifter, uppföljning av skötsel- och kvalitetsmål samt för finansiering av verksamheten.

ANORDNINGAR FÖR INFORMATION OCH FRILUFTSLIV

Mål

Rörligt friluftsliv skall kunna bedrivas. Friluftslivets intresse skall underordnas intresset att bevara naturkvaliteterna.

Åtgärder

Vägvisare och informationstavla (läge: se skötselplankarta bilaga 4). I samråd med markägaren möjliggöra dragning av stig fram till reservatsgränsen.

Renhållning

För renhållning i terrängen svarar naturvårdsförvaltaren.

UTMÄRKNING AV NATURRESERVATETS GRÄNSER

Reservatet skall utmärkas enligt svensk standard och enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV PLANERADE SKÖTSELÅTGÄRDER

- År 1 Markering av reservatets gränser
År 2 Informationstavla
År 2-5 Restaureringsåtgärder i skötselområden A, B, C, D och E

TILLSYN

Naturvårdsförvaltaren skall utföra fortlöpande tillsyn av reservatet. Den fortlöpande tillsynen bör även till viss del innefatta uppföljning av de olika kvalitetsmålen.

FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Staten bekostar utmärkning av reservatets gränser, tillsyn och löpande underhåll. Kostnader för biotopvårdande åtgärder redovisas inte i denna skötselplan. Det eventuella ekonomiska överskott som kan uppkomma vid avverkning av gran enligt skötselplan skall bidra till delfinansiering av skötselkostnader för området.

EKONOMISK UTREDNING AV PLANERADE ÅTGÄRDER

Igångsättning av åtgärder (år) avser år efter att reservatet vunnit laga kraft.

ÅTGÄRDER	PRIO	ÅR	KOSTNAD(SKR)
Gränsmarkering	1	1	50000
Informationstavla	1	1	20000
Tillsyn	1	löpande	3000/år